

Inhoudsopgave

Voorwoord	11
Zondag 1: Nodig te weten	15
Zondag 2: De wet in de doorleving van de ellende	30
Zondag 3: Hoe de Heilige Geest leidt	44
Zondag 4: Niet afdoen	57
Zondag 5: De zaligmakende overtuiging	70
Zondag 6: De heerlijkheid van de Middelaar	83
Zondag 7: Het ware geloof	96
Zondag 8: Ik geloof in God	111
Zondag 9: Het Vaderhart verklaard	124
Zondag 10: Gods hand	138
Zondag 11: Twee vragen over de Naam Jezus	152
Zondag 12: De ambtelijke bediening van Christus in Zijn Kerk	166
Zondag 13: Twee troostrijke Namen	179
Zondag 14: De geboorte van de Middelaar	192
Zondag 15: Sions betalende Borg	206
Zondag 16: Steeds dieper afgedaald	220
Zondag 17: De kracht van Christus' opstanding	235
Zondag 18: Opgevaren ten hemel	249
Zondag 19: Steeds hoger heerlijkheid van Christus	263
Zondag 20: Ik geloof in de Heilige Geest	277
Zondag 21: De ware Christgelovigen	291
Zondag 22: De troost van Artikel 11 en 12	305
Zondag 23: Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?	319
Zondag 24: Drie tegenwerpingen tegen vrije genade	333
Zondag 25: De genademiddelen	347
Zondag 26: Veelzeggend doopwater	361
Zondag 27: Doopwater en genade	375
Zondag 28: Het sacrament van de voeding	390
Zondag 29: De aanwezigheid van Christus in het Avondmaal	404
Zondag 30: De derde Zondag over het Avondmaal	418
Zondag 31: Waken bij Sions poorten	432
Zondag 32: Het leven der genade	446
Zondag 33: De waarachtige bekering	460
Zondag 34: De wet des Heeren	474
Zondag 35: Het tweede gebod	488
Zondag 36: De heiliging van Gods Naam	501
Zondag 37: Eedzweren bij de Naam van God	515
Zondag 38: De rustdag	528

Zondag 39: Afgeleid gezag	542
Zondag 40: Gegeven leven	556
Zondag 41: Een grote verborgenheid	570
Zondag 42: Eigenaar en rentmeester	584
Zondag 43: Waarheid en leugen	598
Zondag 44: De afsluiting van de wet	612
Zondag 45: Van gebod naar gebed	626
Zondag 46: Een dubbele aanspraak	641
Zondag 47: De allereerste bede	655
Zondag 48: Als tweede gebeden	669
Zondag 49: Als derde gebeden	683
Zondag 50: Als vierde gebeden	697
Zondag 51: Als vijfde gebeden	711
Zondag 52: Als laatste gebeden	725
Een gebed na de leer van de Catechismus	739

Zondag 1

Nodig te weten

Zingen: Psalm 40:8
Lezen: Romeinen 8:14-30
Zingen: Psalm 78:2,3,4
Zingen: Psalm 145:6
Zingen: Psalm 146:3

Gemeente, we gaan met de hulp des Heeren samen Zondag 1 van onze Heidelbergse Catechismus overdenken. We lezen eerst vraag en antwoord 1 en 2:

Vraag 1: Wat is uw enige troost, beide in het leven en sterven?

Antw.: Dat ik met lichaam en ziel, beide in het leven en sterven, niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben, Die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomenlijk betaald en mij uit alle heerschappij des duivels verlost heeft, en alzo bewaart, dat zonder de wil mijns hemelsen Vaders geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook, dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet; waarom Hij mij ook door Zijn Heiligen Geest van het eeuwige leven verzekert, en Hem voortaan te leven van harte willig en bereid maakt.

Vraag 2: Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in dezen troost zaliglijk leven en sterven moogt?

Antw.: Drie stukken. Ten eerste: hoe groot mijn zonden en ellende zijn. Ten andere: hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost worde. En ten derde: hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.

Onze overdenking is samen te vatten met drie woorden: *Nodig te weten*. We overdenken drie gedachten:

1. Ellende. Antwoord 1 spreekt erover dat ik van nature het eigendom van mezelf denk te zijn. Er wordt gesproken over 'al mijn zonden' en over 'alle heerschappij des duivels'. Dat is ellende;
2. Verlossing. Daarbij gaat het om drie werkwoorden. De Middelaar heeft betaald, Hij heeft verlost en Hij bewaart;
3. Dankbaarheid. Daarbij letten we op de drie woorden 'verzekert', 'gewillig' en 'bereid maakt'.

1. Ellende

Wat is uw enige troost? 52 Zondagen lang zal het daarover gaan. Zondag 1 is eigenlijk een samenvatting van de andere 51 Zondagen. We zouden kunnen zeggen: Zondag 1 is gelijk aan Zondag 2 tot en met Zondag 52. Vraag en antwoord 1 en 2 zijn de kern van de antwoorden 3 tot en met 129.

We maken opnieuw een begin met de behandeling van de Catechismus. We doen dat dit keer met de sleutel van antwoord 2. Daarin wordt gevraagd: 'Hoeveel stukken zijn u nodig te weten?' Het gaat over zaken waarvan het absoluut noodzakelijk is dat u die weet met hoofd en hart. Het is noodzakelijk dat u ze leert op de school van de Heilige Geest. Want er is maar één troost. Daarbuiten is alles troosteloos. Het is levensnoodzakelijk dat we deze drie stukken bij bevinding weten. Door Gods levendmakende en oefenende Geest.

Het is ook heel persoonlijk. De vraag is: 'Wat is *u* nodig te weten?' Het is groot als u met mensen omgaat die dat mogen kennen. Maar daar kunt *u* het niet mee doen. Het is een heel persoonlijke vraag: 'Wat is *uw* enige troost in leven en sterven?' Met andere woorden: Waar rust u op? Wat is de inhoud van uw leven? Waar leeft u voor? Calvijn begint zijn Catechismus met de vraag: 'Wat is de zin van het menselijk leven?' Het gaat er dus om dat we heel persoonlijk met ons hart deze zaken mogen kennen, die volgens de nadrukkelijke opdracht aan de jonge opstellers 'zoveel mogelijk de woorden van de Heilige Schrift zijn'. Ze zijn bedoeld voor jong én oud.

Onze eerste gedachte is 'ellende'. Op de vraag 'Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in deze troost zaliglijk leven en sterven moogt?' luidt het antwoord: 'Drie stukken. Ten eerste: *Hoe* groot mijn zonden en ellende zijn. Ten andere: *Hoe* ik van al mijn zonden en ellende verlost worde. En ten derde: *Hoe* ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.' Het woord 'hoe' geeft aan: Ik weet het niet. Ik heb het niet en ik kan het niet. Er klinkt iets in door van afhankelijkheid en verootmoediging, van: 'Heere, leert en geeft U het me toch.' En nu gaan we met de sleutel van antwoord 2 vraag en antwoord 1 lezen waarin gesproken wordt over troost.

Wie hebben er troost nodig? Dat zijn mensen die verdriet hebben of mensen die een gemis hebben. Troost heeft altijd te maken met verdriet of gemis. Wat is *uw* verdriet? Wat is *uw* gemis? We kunnen wel over troost praten, maar we moeten bij het begin beginnen. We beginnen niet met de verlossing of de dankbaarheid. Nee, we beginnen met de ellende. En daar kom je nooit mee klaar. Vervolgens letten we op de verlossing. Daar kom je ook nooit mee klaar, evenmin als we ooit klaarkomen met de dankbaarheid. Dat is een cirkel die steeds doorgaat. Het leven der genade begint met ellende, verlossing en dankbaarheid, en vervolgt met ellende, verlossing en dankbaarheid. En hoe méér u kent van de ellende, hoe meer u kent van de verlossing en de dankbaarheid. Dat is allemaal met elkaar verbonden. Als we weinig kennen van de ellende, kennen we ook weinig van de verlossing en weinig van de dankbaarheid. Daarom komt de vraag tot u: Wat is de smart van uw hart en wat is het gemis

van uw leven? Want alleen dán hebt u troost nodig. Anders gaat het maar om woorden.

Er wordt hier over drie zaken gesproken. In de eerste plaats: Mijn persoonlijke ellende is 'dat ik het eigendom ben van mezelf'. In de tweede plaats zegt antwoord 1 dat mijn ellende en verdriet is 'al mijn zonde'. In de derde plaats: Mijn verdriet is 'alle heerschappij des duivels'. Dát zijn de drie zaken bij de ellende. Is dat ook uw grootste smart? Is dit voor u nog erger dan het gemis van een dierbare? Is die ellende erger dan uw grootste kruis? Is uw ergste verdriet dat u zo veel zonden hebt en doet? Is uw grootste verdriet uw gemis van God, van Zijn gunst, het gemis van Zijn gemeenschap? Wéét u wat dat is, God kwijt te zijn en alleen maar zonde en schuld te hebben?

Hier wordt door de kerk der eeuwen getuigenis gegeven van de troost vanuit het volle leven der genade. Die troost heeft een begin. Er is eerst ellende geweest. Er is verlossing geweest. Er is dankbaarheid op gevolgd. Zó wordt het naar de Schrift doorleefd. Zou u iets kunnen zeggen over dat blijvende verdriet en gemis in *uw* leven? Want dat is niet een kwestie van: in het begin heb ik kennisgemaakt met de ellende, maar daarna ben ik in de verlossing terechtgekomen. De ellende is voor mij voorgoed over. Nee, nee, zo is het niet. De beleving van de ellende wordt almaar erger. Dat wordt steeds dieper en dieper doorleefd. Echt waar. Onze ouden zeiden vroeger: 'Woorden moeten zaken worden.' En dat is zo waar. Als hier in antwoord 1 staat: 'Dat ik niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben' wil dat zeggen dat iemand zegt: Ik ben niet langer het eigendom van mezelf. Ik ga niet langer alleen door het leven. Voorheen had ik geen God voor mijn hart, geen Borg voor mijn schuld. Ik had geen Voorbidder in het hart en in de hemel. Ik had geen levensgrond onder mijn voeten, geen licht in mijn hart. Ik had geen vastigheid, ik had geen wezenlijke vreugde, ik had niets dan schuld en duisternis!

Wat is *uw* verdriet? Ik hoop zo dat er zijn, ook jongeren, die zullen zeggen: Mijn grootste verdriet is dat ik God kwijt ben en ik kan zonder God niet leven. Ik zondig bij elke klopp van mijn hart. Ik maak de schuld steeds meerder. Ik ben ellendig door 'al mijn zonden'. Dus niet alleen door die ene boezemzonde, maar door alle zonden in gedachten, woorden en werken. En het is niet alleen dit kwaad dat roept om straf, nee, ik ben in ongerechtigheid geboren.

We lezen in antwoord 1 ook over 'de heerschappij des duivels'. Jongelui, jullie denken misschien dat je vrij bent, dat je doet wat je wilt en gaat waarheen je wilt. Het schijnt alsof je het eigendom van jezelf bent. Maar niets is minder waar! Je bent wederrechtelijk de prooi van satan, terwijl je Schepper alle recht op je heeft. En satan creëert om en in jou een sfeer waardoor je je vrij voelt. Als je doet wat je zelf wilt, denk je dat je vrij bent, maar het is een waan. Je zit gevangen in zijn klauwen. De mensenmoorder van den beginne is het om uw en jullie ondergang te doen. O, wat is die briesende leeuw sterk. Misschien denken jullie, jongelui, dat het wel meevalt. Weet je wat satan denkt? Droom

maar rustig verder. Je bent in mijn klauwen. Ik zal je niet laten gaan. Ik geef je de ruimte als je mijn zin maar doet. Als je je maar niet bekommert om je ziel. Als u zich maar niet bezorgd maakt over de eeuwigheid en als jullie maar niet denken aan je Schepper, jonge mensen. Hij wil niet anders dan dat we hem dienen voor geld en goed, hier en nu. Is dat ook uw zielsverdriet? De dichter van Psalm 116 zegt:

Ik lag gekneld in banden van den dood;
Daar d' angst der hel mij allen troost deed missen;
Ik was benauwd, omringd door droefenissen.

Hij roept het uit: 'Ach Heere, bevrijd mijn ziel!' Kent u dit gemis? Wat is uw verdriet? Nee, we bedoelen niet dat u weleens wakker ligt omdat u wel voelt dat u zo niet door kunt gaan. Het gaat om uw zielsmart bij dagen en bij nachten. Het gaat om uw levend gemis voor Gods aangezicht. We vragen u niet of u bekeerd bent, maar wel: Weet u van dit verdriet en gemis dat op God gericht is? Is het uw klacht: Ik moet God missen, maar ik kan Hem niet missen? Moet u belijden dat u Hem hebt verlaten en weet u niet hoe u terug kunt komen? Ik heb de Heere beledigd, dagen zonder getal. Van de verloren zoon in de gelijkenis lezen we dat hij erachter kwam dat hij het eigendom was van zichzelf. Hij bevond zich in een troosteloze staat en hij had een rampzalig sterven in het vooruitzicht: 'Ik verga ... want ik heb gezondigd ... zwaar en menigmaal.' We gaan naar onze tweede gedachte.

2. *Verlossing*

In het woord 'verlossing' zit het woord 'los', 'losmaken'. De dichter van Psalm 116 riep uit: 'Och, HEERE, och wierd mijn ziel door U gered.' Dát is ten diepste verlossing. In Zondag 1 is iemand aan het woord die weet van ellende én van verlossing. Hij beleeft hoe vreselijk het is te moeten leven zonder God en te moeten sterven zonder God. Daarom is het zo nodig te weten 'hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost worde'. Hoe moet dat toch? Dat moet geopenbaard worden. Als de ellende zaligmakend beleefd wordt, vinden we daarin geen rust, maar gaan we veroordeeld en voortgejaagd over de wereld. Zonder God te moeten leven, o, wat is dat vreselijk. Van nature beseffen we dat niet. De ergste ellende is dat we onze ellende niet zien, niet gevoelen en niet inleven. We denken eigenlijk dat het wel meevalt. Maar hier horen we het getuigenis vanuit de volheid van het gemoed van een geoefend kind van God dat getuigenis gaat afleggen van de geopenbaarde verlossing.

We lezen aan het begin van antwoord 1: 'Dat ik met lichaam en ziel ...' Het gaat dus óók over het lichaam. Het gaat in de kerk niet alleen over de ziel en de eeuwigheid alsof we zelf voor het lichaam moeten zorgen. Nee, zo is het niet. Het lichaam hoort er ook bij. Paulus schrijft aan de Korinthiërs: 'Gij zijt duur gekocht, zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn.' Ook voor het lichaam van Gods nieuwgeboren kinderen is duur betaald.

Hier is dus iemand die getuigt: ‘Ik ben naar lichaam en ziel gekocht.’ Het lichaam staat zelfs voorop.

Hier wordt beleden dat zowel het lichaam als de ziel, zowel in leven en sterven, het eigendom zijn van de getrouwe Zaligmaker. Hier wordt gesproken over het geluk van Gods kind. God heeft in het verdriet en in het gemis van zijn leven een nieuw begin gemaakt. Er is sprake van levendmaking. God heeft een nieuw begin gemaakt en zal Zijn hand er niet meer aftrekken. Daarvan mag hier vrijmoedig getuigenis worden afgelegd.

We zouden kunnen zeggen: Dit antwoord had bij wijze van spreken ook aan het eind van de Catechismus kunnen staan als afsluiting van al die vragen en antwoorden. Maar nu begint de Catechismus ermee. Heeft dat een bedoeling? Jazeker. Het wijst ons erop dat we in de overdenking van de hele Catechismus steeds de lijn moeten trekken naar Zondag 1. Het gaat er niet alleen om dat we zullen weten dat Zondag 2, 3 en 4 over de ellende gaan, en Zondag 5 tot en met 31 over de verlossing, en Zondag 32 tot en met 52 over de dankbaarheid. Nee, het gaat ook om de inhoudelijke lijnen die de antwoorden zo duidelijk met elkaar verbinden. Als het gaat om de Namen van de Middelaar die in Zondag 1 worden beleden – denk aan de Namen ‘Zaligmaker Jezus Christus’ – dan is het alsof we iets horen over Zondag 11 en Zondag 12. Gaat het in Zondag 1 over de hemelse Vader zonder Wiens wil geen haar van mijn hoofd vallen kan, dan is het alsof we horen over Zondag 9 en 10. En zo zijn er nog veel meer lijnen te trekken. Elke Zondag heeft een band met Zondag 1. Soms schijnt de lijn dun, maar hij is er wel.

Hier is iemand aan het woord die zegt: Weet u wat de kernzaak is? Ik ben verlost van mezelf in beginsel. Ik ben niet meer het eigendom van mezelf. Ik ben niet meer in de klauwen van satan. Ik ben van Eigenaar veranderd. Ik ben nu het eigendom van de Heere Jezus Christus geworden. En dát is mijn enige blijdschap, mijn enige hoop, mijn enige grond. Dat is mijn enige troost in al mijn smart en gemis. Dáár leef ik voor. Hoort u dat? Dat ik naar lichaam en ziel, beide in het leven en sterven, voor tijd en eeuwigheid, ook in het sterven, niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben.

Alle nadruk ligt op de trouw van Immanuël. Hij is zo getrouw als sterk! Wat Hij belooft, doet Hij altijd. En wat Hij begint, voltooit Hij. Dat waar Hij Zijn hand aan slaat, laat Hij nooit meer los. Alle namen die in Zijn doorboorde handen geschreven staan, gaan er nooit meer uit. Die namen draagt Hij in Zijn hart. Die namen draagt Hij in de genadetroon voor het aangezicht van Zijn Vader. Voor die namen bidt Hij. Nee, het gaat hier niet over de trouw van een kind van God, maar over de trouw van ‘mijn Zaligmaker, Wiens eigen ik ben’.

U begrijpt dat we ons vanwege de tijd moeten beperken. Daarom gaan we op dit moment niet in op de inhoud van Zijn tweehonderd Namen. Op vier ervan hopen we later terug te komen in de Zondagen 11, 12 en 13. We beperken ons tot het geloofsgetuigenis van antwoord 1. Hij getuigt, niet meer in de klauwen van de satan te zijn, maar hij mag weten het eigendom te zijn van Jezus Christus.

Dát is kortweg gezegd het antwoord tot nu toe, en dát is de kern van de enige troost.

Verder belijdt hij wat hij met het oog des geloofs mag zien in zijn getrouwe Zaligmaker, Jezus Christus.

In onze tweede gedachte, de verlossing, overdenken we vervolgens drie dingen. Door de toepassende kracht van de Heilige Geest mag Gods kind hier getuigenis geven van het feit dat Jezus heeft *betaald*. Dat Hij heeft *verlost*. En dat Hij *bewaart*.

Als we het hart van dit geofende kind des Heeren zouden kunnen opensnijden, zouden we er maar één Naam in vinden, en dat is de Naam van Jezus. Eén Naam, dat is Immanuël. Voor die Naam is plaatsgemaakt. *Hoe* daarvoor plaatsgemaakt is, zullen we horen in de Zondagen 2 tot en met 7. Ook daar gaan we nog niet op vooruitlopen. Duidelijk is dat er maar één Naam, één Liefste, één Bruidegom, één goede Herder, ja, dat er maar Eén is aan Wie dit kind van God alles te danken heeft. U begrijpt toch wel dat ook hier geldt: 'Waar het hart vol van is, daar loopt de mond van over'? Dat kan toch niet anders? Daarom is heel antwoord 1 een lofzang op de Bruidegom. Hier klinkt het: 'Hij is blank en rood, en Hij draagt de banier boven tienduizenden.' In het Hooglied van Sálomo gaat de bruid haar Liefste beschrijven. Ze beschrijft Zijn haar en Zijn hoofd, Zijn ogen en Zijn lippen. En uiteindelijk roept ze uit: 'En al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Zulk een is mijn Liefste, ja, zulk een is mijn Vriend, gij dochteren van Jeruzalem.' Iemand die zó ellendig is, iemand die moet zeggen: 'Ik ellendig mens', getuigt hier wat hij in Jezus mag zien.

We noemden u dus de drie punten in onze tweede gedachte die gaat over 'de verlossing': Hij heeft *betaald*, Hij heeft *verlost*, en Hij *bewaart*. Laten we daar nog eens even bij stilstaan. 'Hij heeft betaald.' Dat heeft heel veel gekost. De woorden 'heeft betaald' staan in de voltooide tijd. Christus heeft betaald toen Hij omwandelde op aarde tot aan het kruis. Toen heeft Hij 'voorwerpelijk' voor al de Zijnen betaald. Het wordt 'onderwerpelijk' als dat wordt toegepast in het hart. Dan wordt het heel persoonlijk. En dat is ook voltooide tijd voor degene die hier aan het woord is. Hij zegt immers: Hij heeft verlost. We zeiden al: Hier is een geofend kind van God aan het woord dat terugziet op wat de Heere in het leven gedaan heeft. Dus 'heeft betaald' ziet op wat gebeurd is tijdens het leven van de Heere Jezus. 'Heeft verlost' ziet op wat in het leven van deze zondaar is gebeurd. Maar nu staat er in de tegenwoordige tijd dat diezelfde Zaligmaker ook voortdurend bewaart. Dat feit op zich is geen kleiner wonder dan dat de Heere in het leven begint. Laten we dat nooit vergeten.

Wat heeft de verlossing Christus gekost? Op welke manier heeft Hij betaald? Daar vraagt Gods kind ook aandacht voor als hij vertelt: Dat heeft Hij voor mij gedaan. Het is als horen we hem zeggen: Begrijpt u dat? Dat Hij dát heeft willen doen? Hij heeft met *Zijn eigen bloed* betaald. Heel Zijn leven. Hij kon

niet méér geven dan Zijn leven. Al mijn zonden hebben Hem het leven gekost, die hebben Hem Zijn levensbloed gekost. Daar is bloed het gevloeid. En van dat bloed wordt dan zo heel teer gezegd: 'Die met Zijn *dierbaar* bloed.' Ja, dat bloed is hem zó lief en waardevol geworden. Deze Jezus is hem zó lief geworden. Zijn Middelaarsbediening is hem zo lief geworden en Zijn bloedstorting is hem zo lief geworden. Daarom loopt zijn hart over van wederliefde tot de Zaligmaker, Die aan het kruis Zijn laatste levensbloed uitstortte. Niet alleen voor anderen, maar ook voor mij. Is dat geen troost? Is dat geen zielenblijdschap?

Als we dit geoefende kind des Heeren in het hart konden kijken, zouden we zien dat hij wil zeggen: Ja, ik heb wel geprobeerd om mijn zonden uit te delgen. Ik heb geprobeerd om voor mijn zonden te boeten en te betalen. Ik heb mijn leven gereformeerd. Mijn tranen heb ik gestort en mijn gebeden heb ik opgezonden. Maar toch kon ik voor God niet bestaan. Er is maar één zaak waardoor ik voor God kan bestaan en dat is het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon. Dat bloed reinigt van alle zonden.

Voelt u hoe diep hier gebogen wordt in verootmoediging en verwondering? Hier proeven we iets van dat 'alle dingen schade en drek achten om de uitnemendheid van de kennis van Christus Jezus'. Hier is iemand aan het woord die buiten dat bloed helemaal niets meer overgehouden heeft. Hier proeven we het bedelaarsleven aan de genadetroon. Er is iemand aan het woord die niets meer heeft overgehouden dan:

O bron van 't hoogste goed,
Was, reinig mijn gemoed,
Van mijn verborgen zonden.

Hier proeven we dat in dat buigen aan Gods genadetroon wordt beleden:

De HEER' is recht, in al Zijn weg en werk;
Zijn goedheid kent in 't gans heelal geen perk.

Hier is iemand aan het woord die afgesneden en afgebroken is en het eens geworden is met de Heere. Die vanuit het hart betuigt: 'Die met Zijn *dierbaar* bloed voor al mijn zonden volkomenlijk betaald heeft.' In die betaling is geen gebrek. Er is geen tekort in. Het is goed in Gods ogen. Zijn volmaakte offer is goed in Gods ogen. 'Die met Zijn *dierbaar* bloed voor al mijn zonden volkomenlijk betaald heeft.' Kunt u dat nazeggen? Is dat bloed u ook *dierbaar*?

Kleine woorden kunnen soms een grote betekenis hebben. Dat is hier ook zo met het woordje 'al'. Er wordt getuigd: Christus heeft met Zijn *dierbaar* bloed voor 'al' mijn zonden volkomenlijk betaald. Wat heeft dat woord 'al' een rijke betekenis. Eigenlijk zouden we dat maar stil moeten bemediteren. Er ligt zo'n rijkdom in. Die is niet onder woorden te brengen.

Ook deze volkomenheid van het bloed van het Lam, deze genoegzaamheid van Zijn bloed kunnen we niet onder woorden brengen. Maar het is wel waar: Hij heeft betaald. Hij heeft uit alle geweld des duivels verlost.

Kinderen des Heeren, strijdende Kerk in ons midden, let u ook eens op dat woord 'al'. Wat kunnen we toch leven met de gedachte alsof de Heere uit *veel* geweld des duivels verlost heeft, maar dát staat er niet. Hij heeft uit *alle* geweld des duivels verlost. Dat heeft ook te maken met dat 'voortdurende' bewaren. Dat voelt u wel aan. En dat staat in de tegenwoordige tijd. 'En mij uit alle heerschappij des duivels verlost heeft, en alzo bewaart ...' Niemand kan en kon satan de kop vermorzelen, dan Eén. Hij, Jezus Christus, is de Overwinnaar in de strijd en Hij geeft Zijn volk de zegen. Dat is op Pasen gebleken. En vanuit deze volheid wordt vrijmoedig gesproken in antwoord 1. In de woorden: 'Uit alle heerschappij des duivels verlost heeft, en mij alzo bewaart', klinkt het: Jezus heeft voor mij betaald. Jezus heeft mij uit alle heerschappij des duivels verlost. Jezus in Zijn trouw trekt Zijn handen niet van mij af. Hij laat me niet aan mezelf over. Maar Hij bewaart voortdurend.

Let u erop dat in antwoord 1 vanuit Jezus en de kracht van Zijn zoenbloed, ja, vanuit de gemeenschap met Immanuël er ook iets beleefd en beleden wordt van het Vaderlijke. Want antwoord 1 vervolgt: 'En alzo bewaart, dat zonder de wil mijns hemelsen Vaders geen haar van mijn hoofd vallen kan.' Dat wijst op het werk van de voorzienigheid van God de Vader. In Jezus' gemeenschap, door Zijn bloedstorting en door Zijn verzoening zegt Gods kind hier: Zonder de wil van mijn hemelse Vader kan er geen haar van mijn hoofd vallen. Zal er dan alleen maar voorspoed zijn? Dat lezen we hier niet. Er wordt als het ware gezegd: Er zal heel veel in al het op-en-neer van heel mijn leven gebeuren. Dat uit zich in allerlei dingen. In gebreken, ziekten en zorgen. Maar ... zonder de wil van mijn hemelse Vader kan er geen haar van mijn hoofd vallen.

Het gaat hier om het uitvallen van een *haar*. Wat is een haar? Die heeft voor ons geen waarde. Toch? En nu wordt hier als het gaat om ons lichaam, om ons totale welzijn, om alles wat er gebeurt in ons leven, het allerkleinste – het vallen van een haar – genoemd. Zelfs dáár gaat Gods Vaderlijke leiding en zorg over. We moeten goed lezen wat er staat. Staat er dat er zonder de wil van mijn hemelse Vader geen haar van mijn hoofd vallen *zal*? Nee, dat staat er niet. Er staat dat die haar zonder de wil van mijn hemelse Vader niet vallen *kán*. Dat wil zeggen: dat ene haartje valt wel uit, maar mijn hemelse Vader weet ervan. Zelfs dat ene haartje ontgaat Hem niet. Dat valt niet buiten Zijn zorg en buiten Zijn beleid om. Laat staan dat Hem veel groter dingen ontgaan. Alle dingen die mij overkomen, zoals de zwakte van mijn lichaam, de zorgen van mijn eenzaamheid, de vragen van mijn huwelijk, de zorgen over mijn kinderen, noem ze allemaal maar op, die ontgaan Hem niet. Mijn Vader in de hemel weet ervan. Hij heeft het beste met me voor. Hij is de Almachtige en de alleen Wijze. Hij bestuurt. Om Zijns Zoons Christus' wil is Hij mijn Vader. Heeft Hij niet gezegd tegen

Maria Magdalena: 'Ik vaar op tot Mijn Vader en uw Vader, en tot Mijn God en uw God'?

Voelt u de afhankelijkheid, de teerheid van deze belijdenis? De meest tere dingen, de kleine dingen van elke dag, vallen onder het bestel van de alleen wijze God en de Vader van de Heere Jezus Christus. En al durven Zijn kinderen de VADERnaam dan niet te gebruiken, ze zingen wel met hun hart:

O HEER', Gij zijt weldadig;
Straf mij niet ongenadig,
In Uwen toornegloed.
Ai, matig Uw kastijden;
Sla mij met medelijden,
Gelijk een vader doet.

Ja, de laatste regel zingen ze er echt bij, hoor. En ze zingen echt met Psalm 25:

Denk aan 't Vaderlijk meedogen
HEERE, waarop ik biddend pleit.

En hoe kinderlijker de gestalte is, hoe meer ervaren mag worden van dat Vaderlijke. Hoe kleiner ze zelf zijn, hoe meer gezien mag worden van dat Vaderlijke. Hoe kinderlijker, hoe afhankelijker en hoe aanhankelijker ze zijn, hoe meer krachtens Jezus' verdiensten ervaren mag worden van dat Vaderlijke. Dus ... waarom horen we zo weinig over dit Vaderlijke? Omdat we veel te groot zijn voor het kinderlijke van die ene haar die niet vallen kan zonder Zijn wil. We zijn veel te eigenwijs, veel te zelfstandig, te werelds. Voor we verdergaan naar onze derde gedachte zingen we eerst uit Psalm 145 vers 6:

De HEER' is recht, in al Zijn weg en werk;
Zijn goedheid kent in 't gans heelal geen perk.
Hij is nabij de ziel die tot Hem zucht;
Hij troost het hart dat schreiend tot Hem vlucht;
Dat ongeveinsd, in 't midden der ellenden,
Zich naar Gods troon met zijn gebeên blijft wenden;
Hij geeft den wens van allen die Hem vrezen;
Hun bede heeft Hij nimmer afgewezen.

3. Dankbaarheid

We overdenken twee keer drie woorden, namelijk: Nodig te weten. En vervolgens: ellende, verlossing en dankbaarheid. Bij dat laatste woord willen we nu in onze derde gedachte stilstaan.

Moeten we zelf voor deze dankbaarheid zorgen? Is het zo dat God voor de verlossing heeft gezorgd, en dat wij nu voor de dankbaarheid moeten zorgen? Nee hoor. We gaan door met het werk van diezelfde getrouwe Zaligmaker. Hij heeft

betaald. Hij heeft *verlost* én Hij bewaart. We lezen daarvan: ‘Ja ook, dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet.’ Hier wordt voor de derde keer gesproken over ‘al’. Na ‘al mijn zonden’ en ‘alle heerschappij des duivels’, nu ‘alle dingen’. Dus er is niets in mijn leven wat niet dienstbaar is tot mijn zaligheid. Dat moet u maar eens goed overdenken. Alle dingen, voorspoed en tegenspoed, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede, kleine en grote, álle dingen dienen tot mijn zaligheid, wordt hier met het hart vanuit de Schrift beleden. Dus: Waarom doet de Heere dit of dat? Tot mijn zaligheid. Waarom onthoudt de Heere me bepaalde dingen? Tot mijn zaligheid. En wat betekent het woord ‘zaligheid’? Dat wil zeggen: de Heere doet dat tot mijn ‘verlossing’. Hier in beginsel en straks eeuwig en volmaakt. Zou dit niet brengen tot kinderlijke wederliefde, een ander woord voor dankbaarheid? Die blijkt volgens Zondag 32 tot 52 uit hoe we staan tegenover Gods geboden en hoe ons gebedsleven is.

Wie werkt deze zaligheid? Heel eenvoudig: Mijn getrouwe Zaligmaker. Wat doet Hij? Hij verzekert en Hij maakt ook gewillig en bereid. Ziet u dat het allemaal het werk van God in Christus is? Het werk van de Vader van het welbehagen wordt beleden, het werk van de Zoon wordt beleden en het werk van de Heilige Geest wordt beleden. De werkwoordsvorm staat weer in de *tegenwoordige* tijd. Het is niet zo dat de Heere het één keer geeft en dat u het daar verder het hele leven mee moet doen. Nee, Hij doet dat voortdurend.

‘Waarom Hij mij ook door Zijn Heilige Geest verzekert.’ Het is zo nodig om daar zekerheid van te ontvangen. Om vastigheid te ontvangen. Het is zo nodig dat mijn getrouwe Zaligmaker dat doet door de Heilige Geest. Want Hij is het Die verzekert van het eeuwige leven. Dit grote werk van verlossing, bewaring en verzekering is het werk van God Drie-enig. En u moet goed onthouden: De genade is niet afhankelijk van de mate van zekerheid, maar de troost wel. Het gaat om de waarheid in het binnenste. Is het waar vanbinnen: de zonde de dood en Jezus het leven? Dan is er eveneens – hoe onderscheiden ook – troost. De troost zal wel méér zijn als er meer zekerheid in Christus Jezus is, als er meer vastigheid is.

Waarover gaat die vastheid en zekerheid dan? Wel, dat ik overgegaan ben van de dood tot het leven. Dat ik afgesneden ben van Adam en overgegaan ben in Christus. Dat ik niet langer het eigendom ben van mezelf, maar het eigendom van Christus Jezus. Dat het dierbaar bloed van Jezus Christus ook voor mij gestort is. Dat Hij voor mij betaald heeft. Dat Hij mij uit alle geweld des duivels verlost heeft. Sta er toch naar om daaromtrent meer zekerheid te ontvangen door de bediening van de Heilige Geest. Daarvoor gebruikt de Geest onderwijzing vanuit de Schrift én het gebruik van de sacramenten.

‘Waarom Hij mij ook door Zijn Heilige Geest van het eeuwige leven verzekert.’ Let u erop dat deze zekerheid iets is wat *voortdurend* geschonken moet worden. Dat moet onderhouden worden. Velen hebben zo’n verkeerde voorstelling van het leven der genade. Ze doen alsof het een tank benzine is waarop honderden kilometers lang gereden kan worden. Maar zó is het niet! De Heere verzekert ...

Keer op keer. Dat geeft als het goed is dat kinderlijke, afhankelijke leven. Om daar de *troost* van te ervaren in het leven der genade is deze vastigheid zo nodig.

Antwoord 1 besluit met de woorden: ‘En Hem voortaan te leven van harte willig en bereid maakt.’ ‘Hem voortaan te leven ...’ Deze Hem is in de eerste plaats mijn getrouwe Zaligmaker, maar daarmee samenhangend ook Zijn hemelse Vader en de Heilige Geest. Weet u wat de troost is van dit kind van God? Dat het mag zeggen: En voor Hem te leven. Hij zegt als het ware: Ik leef niet voor mezelf, ik leef niet voor geld en goed, niet voor mijn vrouw, nee, ik leef voor Hem. Voor wie is dat? Wel, dat is voor Jezus Christus.

Kijkt u eens naar de eerste van de vele verwijsteksten onder het antwoord. Romeinen 14 vers 8: ‘Want hetzij dat wij leven, wij leven den Heere; hetzij dat wij sterven, wij sterven den Heere. Hetzij dan dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heeren.’ Daar wordt de Heere Jezus mee bedoeld. Ziet u dat het waar is als het hart vol is van Jezus? Dat dát het leven van al Gods kinderen is? Hier is iemand aan het woord die zegt: Ik wil alleen voor Hem leven. ‘Hem voortaan te leven.’ Voortaan ... Dat ziet op heden en toekomst. Als ze terugzien, kunnen ze niet zeggen: Kijk eens wat ik gedaan heb! Nee. Hier zegt iemand: ‘Hem voortaan te leven ...’ Dat geeft aan dat het de begeerte van zijn hart is om dat zo te mogen doen.

Goed lezen, hoor, hoe het er staat. ‘En Hem voortaan te leven van harte willig en bereid maakt.’ Deze woorden zijn uit het Duits – de oorspronkelijke tekst van de Catechismus – vertaald. Het wil dit zeggen: Mijn getrouwe Zaligmaker Jezus Christus maakt mij gewillig en maakt mij bereid – dat wil zeggen: stelt mij in staat – om dat te doen. Dus het willen moet van mijn getrouwe Zaligmaker komen, het doen moet van Hem komen, én het volbrengen moet van mijn getrouwe Zaligmaker komen. Het hele leven cirkelt dus om de getrouwe Zaligmaker Die verzekert, Die gewillig maakt en Die in staat stelt tot.

O, het is zeker waar, daar komt vanbinnen en van buitenaf zoveel tegen op, maar dáár gaan we het nu niet over hebben, want dat zou alles van de *troost* wegdrücken en dat is niet de bedoeling. We moeten het overdenken zoals het hier in Zondag 1 van de Catechismus staat. Dat de Kerk in onze dagen zo onder de maat leeft, betekent niet dat we onder de maat mogen *preken* om aansluiting te vinden. We moeten eerlijk blijven aangeven de rijkdom van het leven in Christus Jezus, uit Christus Jezus, en vóór Christus Jezus. Wat zijn ze gelukkig die iets mogen kennen van de rijkdom van dit leven. Dan leef je echt getroost. Dan kunt u zingen met McCheyne:

Nu reis ik getroost, onder ’t heiligend kruis,
Naar ’t erfgoed daarboven, naar ’t Vaderlijk huis;
Mijn Jezus geleidt mij door d’ aardse woestijn.
Gestorven voor mij, zal mijn zwanenzang zijn.

Hoort u het? Dat is dezelfde taal. Het is gebaseerd op dezelfde Schrift. Het gaat over hetzelfde Godswerk. Het gaat over hetzelfde bevindelijke leven. Waar zijn deze klanken, waar zijn deze doorleefde zaken? De beschouwing kan deze woorden gaan overnemen en roven, maar het gaat om de *doorleving* ervan. In diepe verootmoediging. Zonder die doorleving is er geen troost!

Hoort u trouwens het kinderlijke in dit getuigenis? Hier zegt iemand heel eerlijk: Ik wil het niet als Jezus mij niet gewillig maakt. Ik doe het niet als Hij mij niet in staat stelt. Over totale afsnijding van eigen kunnen, eigen kennen, eigen willen, eigen doen en eigen laten gesproken! In Zondag 1 wordt beleden: Dat is nu allemaal vanaf het prilste begin tot het laatste woord toe, het werk van mijn getrouwe Zaligmaker Jezus Christus. Er komt helemaal niets van de mens voor in aanmerking.

Dat is nu ook juist de strijd, want zó willen wij het van nature niet. Vanuit het verbroken werkverbond willen we wat zijn, wat doen en wat laten. Pas als we leren: 'k Heb alles verloren, maar Jezus verkoren, Wiens eigen ik ben', wordt de taal van Zondag 1 nagesproken. En als u dit belijdt, wat is dan nodig te weten? Drie dingen: ellende, verlossing en dankbaarheid. In de vragen 3 tot en met 129 zullen we het over precies dezelfde zaken hebben. Steeds zal het gaan over ellende, verlossing en dankbaarheid. Dat is geen systeem. Nee, dat is de leer die opkomt uit de Schrift, vanuit de beleving des harten. Kijkt u maar naar de verwijsteksten die erbij staan. Zó spreekt de Schrift erover en het is de bevinding van Gods kinderen van alle tijden en alle plaatsen.

Kinderen, jullie moeten zes woorden onthouden. De hele preek samengevat was: Nodig te weten. Dat zijn de eerste drie woorden. Er waren drie punten: ellende, verlossing en dankbaarheid. Vraag papa en mama maar of ze met eigen woorden willen zeggen wat dat nu inhoudt. Wat nodig is te weten, hebben jullie gehoord. En dat wil en kan de Heere nog steeds werken. Uit genade alleen. Ook in jullie leven.

Jongelui, ellende, verlossing en dankbaarheid, ellende, verlossing en dankbaarheid, ellende ... zo kunnen we wel doorgaan. Dat is het hele leven van Gods kinderen. Zó leert de Bijbel het. Denk maar aan Psalm 130 of aan de Romeinenbrief waar Paulus schrijft: 'Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods? Ik dank God door Christus Jezus, onze Heere.' Wat is jouw enige troost in leven en sterven? Het oude troostboek uit Duitsland is met name ook voor jongeren bedoeld. Je kunt wel proberen iets van je leven te maken, maar ten diepste is een leven zonder de Heere troosteloos. Het is allemaal het werk van de Heere. Hij wil het werken door Zijn Woord en Geest, ook in jouw jonge leven. Daarom laat Hij je onderwijzen.

Gemeente, wat is *uw* enige troost? Hoe vaak hebt u het al gehoord? Misschien kunt u het antwoord wel uit uw hoofd opzeggen. Dat is op zich niet nutteloos. Maar het gaat natuurlijk om het hart. Nodig te weten ... Dat zijn drie stukken. Niet één. Niet anderhalf en niet beginnen met de verlossing en niet denken dat het wel zonder dankbaarheid kan. Dat is allemaal maar beschouwing. Door-

leving brengt en houdt u bij de drie stukken die absoluut nodig te weten zijn.
Door de levendmakende en oefenende Geest van Christus.
Kinderen des Heeren, let eens op die tijdvormen. Hij *heeft betaald*, Hij *heeft verlost* en Hij *bewaart*. Hij *verzekert*, Hij *maakt* gewillig en bereid. Het is toch duidelijk: 'Het is door U, door U alleen, om het eeuwige welbehagen.'

Amen.

Vragen bij Zondag 1

Kinderen:

1. Wanneer heb je troost nodig?
2. Ben jij wel eens verdrietig? Waarom?
3. Zoek in je Bijbeltje 2 Korinthe 7 vers 10 op. Welk verdriet (droefheid) wil de Heere hier troosten?
4. Koning Hizkía was ook eens verdrietig (Jes. 38:17). De Heere heeft hem toen getroost. Wat zei Hizkía toen? (Jes. 38:17b)
5. In Lukas 2 vers 25 tot en met 30 lezen we dat Simeon 'de vertroosting Israëls' verwachtte. Wie werd daarmee bedoeld?
6. Wat betekent de Naam 'Jezus' ook al weer?
7. In antwoord 1 van de Catechismus lees je: 'Die met Zijn dierbaar bloed'. Wat bedoelen we met 'dierbaar'?
8. Wat gebeurde er toen de duivel 'de genadeslag' heeft gekregen? In welk vers van Genesis 3 was dit al voorzeggd?
9. Lees Mattheüs 10 vers 29. Niet alleen de haren van je hoofd zijn geteld, maar waar zorgt de Heere ook voor?
10. Welke drie dingen (stukken) moet je 'weten' om echt gelukkig (zalig) te leven en te sterven? Moet je het alleen maar weten met je hoofd (verstand)?
11. Welke zes woorden moeten we dus onthouden?
12. Gaat het in het antwoord van de Catechismus alleen over de verlossing van onze ziel?
13. Welke Zondagen gaan over de ellende, welke over de verlossing en welke over de dankbaarheid?

Jongeren:

1. Welke verzen uit 1 Petrus 1 sluiten goed aan bij de inhoud van vraag 1 van de Catechismus?
2. Waarom wordt de troost uit vraag 1 'de enige troost' genoemd?
3. Waarom is de troost die de wereld biedt 'een schrale troost'?
4. Je hoort vaak: 'De onderwijzer van de Catechismus stelt zich op het standpunt van het geloof.' Wat bedoelen we daarmee?
5. Op welke manier merk je bij het antwoord van vraag 1 dat de opsteller van de Catechismus vanuit de zekerheid van het geloof spreekt?
6. De catechismuspreek is ook Woordverkondiging. Wat bedoelen we daarmee? (Denk aan de verwijsteksten.)
7. Wat bedoelen we met 'de heerschappij van de duivel'? Lees hiervoor Mattheüs 4 vers 1 tot en met 11. Was de satan werkelijk zo machtig, als hij zich tegenover de Heere Jezus voordeed? Wat betekent het, dat hij de 'overste van deze wereld' genoemd wordt?
8. Hoe ervaar je de heerschappij van de duivel in je eigen leven? Geef ook eens een voorbeeld.

9. Welke betaling geldt dus alleen voor God?
10. Wat is een van de wezenlijke verschillen tussen het christendom en de islam? Hoe leg je dit uit aan een moslim?
11. Een echte christen is het eigendom van Christus. Welke gevolgen heeft dit voor het leven en sterven van een christen?
12. Kun je uitleggen waarom de drie stukken (zaken) in deze volgorde geleerd moeten worden?
13. Welk woord zit in het woord 'verlossing' en welke psalm wordt in de verklaring van Zondag 1 als voorbeeld genoemd?
14. Wat wordt bedoeld met de woorden 'voorwerpelijk' en 'onderwerpelijk' als het gaat om de verlossing door Christus?
15. Als je eenmaal zekerheid hebt van je aandeel aan Christus, twijfel je dan nooit meer?